

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.04.2019, sp. zn. 31 Cdo 3042/2018, ECLI:CZ:NS:2019:31.CDO.3042.2018.1

Číslo: 120/2019

Právní věta: Nesplnil-li poplatník řádně svou poplatkovou povinnost již při podání žaloby, odvolání nebo dovolání (§ 4 odst. 1 a § 7 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb.), a soud ho proto musel vyzvat k zaplacení soudního poplatku ve lhůtě, kterou mu určil (§ 9 odst. 1, 2 zákona č. 549/1991 Sb.), je lhůta zachována, jen je-li předepsaná částka, ať už v kolkových známkách, v hotovosti v pokladně, či na bankovním účtu, nejpozději poslední den lhůty v dispozici příslušného soudu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.04.2019

Spisová značka: 31 Cdo 3042/2018

Číslo rozhodnutí: 120

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Lhůty, Poplatky soudní

Předpisy: § 13 odst. 1 předpisu č. 549/1991Sb.

§ 55 o. s. ř.

§ 9 odst. 1 předpisu č. 549/1991Sb.

§ 9 odst. 2 předpisu č. 549/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 4 (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 11. 10. 2017, č. j. 8 C 126/2016-85, uložil žalované, aby zaplatila žalobci částku 69 107 Kč a náklady řízení ve výši 35 979,50 Kč, to vše do tří dnů od právní moci rozsudku.

2. Proti rozsudku soudu prvního stupně podala žalovaná 24. 11. 2017 odvolání. Protože spolu s odvoláním nezaplatila soudní poplatek, vyzval ji soud prvního stupně usnesením ze dne 4. 12. 2017, č. j. 8 C 126/2016-94, aby do 15 dnů od doručení usnesení zaplatila poplatek za odvolání ve výši 3 456 Kč, a to v kolcích na připojeném tiskopise, nebo na (tam specifikovaný) bankovní účet. Zároveň ji poučil, že nebude-li poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, bude odvolací řízení zastaveno.

3. Usnesení bylo žalované doručeno 5. 12. 2017, posledním dnem lhůty k zaplacení soudního poplatku za odvolání tak byla středa 20. 12. 2017. Žalovaná zaplatila poplatek jednak převodem z

účtu, platba byla připsána na účet soudu prvního stupně dne 21. 12. 2017, a zároveň i v kolcích nalepených na jejím podání (nikoliv na tiskopise soudu) podaném na poště 20. 12. 2017, které bylo doručeno soudu prvního stupně 27. 12. 2017.

4. Podáním z 3. 1. 2018 poukázala žalovaná na duplicitní zaplacení soudního poplatku z odvolání, když na základě usnesení soudu uhradila poplatek bankovním převodem a zároveň nedopatřením i v kolcích, a požádala, aby jí byl „duplicitní poplatek“ vrácen. Soud prvního stupně usnesením ze dne 16. 1. 2018, č. j. 8 C 126/2016-113, rozhodl o vrácení poplatku 3 456 Kč žalované.

5. Usnesením ze dne 12. 2. 2018, č. j. 8 C 126/2016-117, soud prvního stupně zastavil odvolací řízení a rozhodl o nákladech řízení, neboť žalovaná soudní poplatek splatný zároveň s podáním odvolání řádně a včas nezaplatila. Soud ji vyzval, aby poplatek zaplatila ve lhůtě 15 dnů od doručení usnesení. Žalovaná uhradila poplatek až 21. 12. 2017, ačkoliv posledním dnem lhůty byl 20. 12. 2017, proto soud podle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění zákona č. 296/2017 Sb., účinném od 30. 9. 2017 (čl. II bod 2 části první zákona č. 296/2017 Sb.), dále též jen „zákon č. 549/1991 Sb.“, odvolací řízení zastavil.

6. K odvolání žalované Městský soud v Praze (odvolací soud) usnesením ze dne 15. 5. 2018, č. j. 72 Co 157/2018-131, usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Závěr soudu prvního stupně, že žalovaná nezaplatila soudní poplatek z odvolání včas (ve lhůtě stanovené ve výzvě soudu), považoval za správný. Soudem určená lhůta k zaplacení uplynula dne 20. 12. 2017, na účet soudu byl soudní poplatek od žalované připsán 21. 12. 2017 a její podání s vylepenými kolkovými známkami bylo soudu doručeno až 27. 12. 2017. Měl za to, že žalovaná zřejmě nesprávně vychází z toho, že lhůta stanovená podle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb. je lhůtou procesní, ačkoliv jde o „lhůtu zákonnou“. Zdůraznil, že podle § 166 odst. 1 písm. a) zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, dále též jen „daňový řád“ (podle něhož se postupuje při správě placení poplatků - viz § 13 odst. 2 zákona č. 549/1991 Sb.), se za den platby považuje u platby, která byla provedena poskytovatelem platebních služeb nebo provozovatelem poštovních služeb, den, kdy byla připsána na účet správce daně (v dané věci na účet soudu prvního stupně). Je-li lhůta pro zaplacení poplatku podle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb. „lhůtou zákonnou“, není tedy pro zaplacení poplatku podstatné, kdy poplatník dal pokyn k jeho zaplacení, ale kdy byla peněžní částka představující poplatek připsána na účet soudu (poukázal přitom na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. [32 Cdo 3616/2016](#)). Uzavřel, že i když daňový řád neřeší, který den je třeba považovat za den platby provedené v kolcích, není i v tomto případě z hlediska splnění poplatkové povinnosti rozhodné, kdy účastník odevzdal formulář s vylepenými známkami orgánu, který měl povinnost jej doručit, ale kdy se poplatek zaplacený v kolcích dostal do faktické dispozice soudu jako příjemce.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti usnesení odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Měla za to, že je přípustné, neboť odvolací soud se odchýlil od ustálené praxe dovolacího a ústavního soudu. Namítala, že soudní poplatek zaplatila v kolcích poslední den lhůty stanovené soudem prvního stupně k jeho zaplacení. Vytýkala odvolacímu soudu, že řízení zatížil vadou, ve vztahu k čemuž poukázala na nálezy Ústavního soudu sp. zn. [IV. ÚS 238/99](#), sp. zn. [II. ÚS 177/2000](#) a sp. zn. [II. ÚS 377/2000](#), které - byť se týkaly poplatků ve správním soudnictví - dopadají i na projednávanou věc. Zdůraznila, že § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb. upravuje sankci vůči nečinnému poplatníku, tedy poplatníku, který nesplnil poplatkovou povinnost, ona se však poplatkové povinnosti nevyhýbala. Výklad odvolacího soudu porušuje její právo na spravedlivý proces, vyplývající z čl. 36 Listiny základních práv a svobod, rozhodnutí odvolacího soudu je také překvapivé. Navrhla, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

8. Žalobce ve vyjádření k dovolání namítal, že dovolání není přípustné, neboť v souvislosti s novelou zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, provedenou zákonem č. 296/2017 Sb., již není přípustné dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu, kterými bylo rozhodnuto o návrhu na osvobození od soudních poplatků a o povinnosti zaplatit soudní poplatek. Kromě toho z rozhodovací činnosti Ústavního soudu vyplývá, že soudní poplatek, ať již zaplacený kolkovými známkami, v hotovosti na pokladně, nebo na účet, musí být v poslední den lhůty k jeho zaplacení v dispozici příslušného soudu. Navrhl, aby dovolání bylo odmítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

9. Tříčlenný senát číslo 22, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při výkladu povahy lhůty k zaplacení soudního poplatku k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v usnesení sp. zn. [32 Cdo 3616/2016](#). V něm Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, že lhůta uvedená v § 9 zákona č. 549/1991 Sb. je lhůtou zákonnou, nejde o procesní lhůtu pro podání účastníka, kde postačí poslední den lhůty předat podání doručujícímu orgánu. Senát č. 22 byl naproti tomu názoru, že jde o lhůtu procesní, neboť zaplacení poplatku je nejen významnou skutečností v oblasti poplatkového, resp. daňového práva, ale je i významnou právní skutečností občanského práva procesního, spočívající v jednání jeho subjektu – účastníka řízení vůči soudu, a je tak procesním úkonem. Měl za to, že ve vztahu k pokračování řízení jasně převládá procesní význam zaplacení či nezaplacení poplatku, a proto lhůta k provedení úkonu, na kterém záleží, zda v řízení bude soud pokračovat či nikoliv, je tak nutně lhůtou procesní.

10. Tříčlenný senát číslo 22 proto rozhodl o postoupení věci podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia (dále jen „velký senát“). Velký senát věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

11. Dovolání podané včas, subjektem k tomu oprávněným – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále též jen „o. s. ř.“), za splnění podmínky zastoupení advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, je podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť má být posouzena otázka povahy lhůty k zaplacení soudního poplatku. Usnesení odvolacího soudu, kterým potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku podle § 9 odst. 1, 2 zákona č. 549/1991 Sb., není usnesením, jímž bylo rozhodnuto o návrhu na osvobození od soudního poplatku nebo o povinnosti zaplatit soudní poplatek, nevztahuje se tak na něj omezení přípustnosti dovolání stanovené v § 238 odst. 1 písm. i) o. s. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Poplatková povinnost podle § 4 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb. vzniká mj. podáním žaloby, odvolání nebo dovolání; se vznikem poplatkové povinnosti nastává i splatnost poplatku (§ 7 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb.). Pro případ, kdy poplatník svou poplatkovou povinnost nesplní již při podání žaloby (odvolání, dovolání), může tak učinit v dodatečné lhůtě. Podle § 9 odst. 1, 2 zákona č. 549/1991 Sb. nebyl-li soudní poplatek zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho úhradě a stanoví mu lhůtu, po jejímž uplynutí řízení zastaví (nejde-li o některou z výjimek, kdy soud může jednat a rozhodnout i bez zaplacení soudního poplatku); k zaplacení poplatku po této lhůtě již nemůže přihlídnout [před novelou zákona č. 549/1991 Sb. provedenou zákonem č. 296/2017 Sb. k 30. 9. 2017 měl poplatník k dispozici ještě další (třetí) lhůtu k zaplacení poplatku, neboť věta, podle níž se k zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty nepřihlíží, byla do § 9 odst. 1 přidána až touto

novelou a v odst. 7 bylo předtím stanoveno, že zaplatí-li poplatník poplatek dříve než usnesení o zastavení řízení (pro nezaplacení poplatku) nabude právní moci, soud toto usnesení zruší].

13. Zaplacení soudního poplatku je tedy zpravidla podle zákona č. 549/1991 Sb. nutným předpokladem pro pokračování řízení po podání žaloby (odvolání, dovolání). Přestože (ne)zaplacení soudního poplatku má tak nesporně i procesněprávní důsledky, není (ne)zaplacení poplatku procesním úkonem.

14. Právní teorie (viz např. Winterová, A., Macková, A., a kol.: Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges 2018, s. 35, 173 a násl.) chápe procesní úkony jako úkony, kterými dochází ke vzniku, změně či zániku procesněprávního vztahu, tedy úkony, z nichž se skládá procesní činnost subjektů řízení.

15. Zaplacením soudního poplatku nedochází k dispozici s řízením či jeho předmětem, nejde o procesněprávní povinnost, která by byla upravena procesními předpisy (ostatně část teorie má za to, že zaplacení soudního poplatku není ani procesní podmínkou řízení, ale jde jen o požadavek mimoprocenší, fiskální povahy – viz tamtéž str. 219).

16. Placení soudního poplatku je upraveno zákonem č. 549/1991 Sb., soud ve věcech poplatků rozhoduje podle občanského soudního řádu, pokud nestanoví tento zákon jinak (§ 13 odst. 1); při správě placení poplatků se postupuje podle daňového řádu, pokud nestanoví tento zákon jinak (odst. 2) a soudní poplatky se při jejich správě považují za daň [§ 2 odst. 3 písm. b) daňového řádu]; soud je tak při výběru soudních poplatků v postavení správce daně. Není-li (ne)zaplacení soudního poplatku procesním úkonem, nemůže být lhůta k jeho zaplacení podle § 9 odst. 1, 2 zákona č. 549/1991 Sb. lhůtou procesní ve smyslu § 55 o. s. ř. Lhůta podle ustanovení § 9 odst. 1, 2 (dříve odst. 7) zákona č. 549/1991 Sb. je založena přímo tímto zákonem a má tak charakter jiný. K obdobným závěrům dospěl v řadě svých rozhodnutí i Ústavní soud (viz např. usnesení ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. [III. ÚS 1730/08](#), ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. [II. ÚS 26/09](#), ze dne 9. 6. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 1156/09](#), ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. [I. ÚS 1831/12](#), ze dne 29. 10. 2013, sp. zn. [I. ÚS 3931/12](#), ze dne 23. 3. 2016, sp. zn. [III. ÚS 2865/15](#)).

17. Zákon o soudních poplatcích ani o. s. ř. výslovně neupravují, kterým okamžikem je soudní poplatek zaplacen; proto je třeba podle § 13 odst. 2 zákona č. 549/1991 Sb. postupovat podle daňového řádu.

18. Za den platby se podle § 166 odst. 1 písm. a) daňového řádu považuje u platby, která byla prováděna poskytovatelem platebních služeb nebo provozovatelem poštovních služeb, den, kdy byla připsána na účet správce daně, b) u platby prováděné v hotovosti u správce daně den, kdy úřední osoba platbu převzala.

19. Je-li tedy soudní poplatek placen bezhotovostním převodem, splní poplatník poplatkovou povinnost až okamžikem, kdy byla platba připsána na účet příslušného soudu. Ke stejnému závěru dospěla i soudní praxe (srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. [29 Cdo 2635/2016](#), usnesení sp. zn. [32 Cdo 3616/2016](#), výše citovaná usnesení Ústavního soudu, rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 4. 2012, sp. zn. 9 Afs 7/2012, ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. 4 Afs 30/2016). Rovněž zaplacením soudního poplatku v hotovosti (na pokladně soudu) splní poplatník svou poplatkovou povinnost dnem, kdy platbu u soudu učiní [nález Ústavního soudu ze dne 1. 6. 1998, sp. zn. [II. ÚS 310/97](#) (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu č. 61 ročník 2011)].

20. Daňový řád neupravuje okamžik zaplacení soudního poplatku kolkovými známkami, jimiž lze platit poplatky, které nejsou vyšší než 5 000 Kč [§ 8 odst. 4 věty první před středníkem zákona č. 549/1991 Sb.; § 163 odst. 3 písm. c) daňový řád]. Není-li však lhůta k zaplacení soudního poplatku

stanovená podle § 9 odst. 1, 2 zákona č. 549/1991 Sb. lhůtou procesní, pak i při placení kolkovými známkami (které jsou ekvivalentem peněz, ceninou sloužící k platbě soudních poplatků) se musí uhrazený soudní poplatek touto formou dostat nejpozději poslední den lhůty do dispozice soudu; nepostačí, je-li podání obsahující kolkové známky poslední den lhůty odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit (stejně viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 8 Afs 37/2018, výše citovaná rozhodnutí Ústavního soudu). Ostatně jak ve veřejném tak soukromém právu (§ 1957 o. z.) zásadně platí, že peněžitý dluh je splněn, až když se plnění dostane věřiteli, a k prolomení této zásady není u placení soudního poplatku kolkovými známkami důvod.

21. Lze tak uzavřít, že nesplnil-li poplatník řádně svou poplatkovou povinnost již při podání žaloby, odvolání nebo dovolání (§ 4 odst. 1 a § 7 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb.), a soud ho proto musel vyzvat k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určil (§ 9 odst. 1, 2 zákona č. 549/1991 Sb.), je lhůta zachována jen, když předepsaná částka - ať už v kolkových známkách, v hotovosti v pokladně, či na bankovním účtu - je nejpozději v poslední den lhůty v dispozici příslušného soudu; nepostačí, je-li podání obsahující soudní poplatek poslední den lhůty odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit. Nestane-li se tak, soud řízení (nejde-li o některou z výjimek stanovených v zákoně č. 549/1991 Sb.) zastaví. Ústavní soud pak v řadě svých rozhodnutí (srovnej např. usnesení ze dne 20. 6. 2018, sp. zn. [I. ÚS 1335/18](#), ze dne 26. 6. 2018, sp. zn. [I. ÚS 1680/18](#)) zdůraznil, že již samotná povinnost soudů vyzvat poplatníka k úhradě splatného soudního poplatku je do jisté míry beneficiem, jelikož poplatková povinnost je jednoznačně určena zákonem a poplatníkovi v zásadě nic nebrání, aby ji řádně splnil již při podání žaloby. Pokud tak neučiní, a dokonce tak neučiní ani v dodatečně (náhradní) propadlé lhůtě poskytnuté soudem, je zastavení řízení logickým a ústavně konformním důsledkem jeho pasivity.

22. Velký senát proto neshledal důvod k odchýlení se od závěru, že lhůta k zaplacení soudního poplatku podle § 9 zákona č. 549/1991 Sb. není lhůtou procesní, k němuž dospěl Nejvyšší soud v usnesení sp. zn. [32 Cdo 3616/2016](#); ze stejného závěru vychází i rozhodovací praxe Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu.

23. Dovolatelka sice vytýká odvolacímu soudu, že jeho rozhodnutí je nepřezkoumatelné a překvapivé, svou výtku však nijak nekonkretizuje. Těmito vadami ostatně ani řízení postíženo není. Odůvodnění napadeného usnesení má všechny náležitosti stanovené v § 157 odst. 1, 2 o. s. ř. a je patrné, že nebránilo dovolatelce v uplatnění jejích práv; již z tohoto důvodu tak nelze napadené rozhodnutí považovat za nepřezkoumatelné (srov. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněného pod č. 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Rozhodnutí odvolacího soudu nemůže být pro dovolatelku překvapivým, již proto, že soudy rozhodovaly na základě nesporného skutkového stavu, odvolací soud přisvědčil závěru soudu prvního stupně o opožděném zaplacení soudního poplatku, pouze tento závěr blíže - s přihlédnutím k odvolacím námitkám žalované - odůvodnil (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. [29 Cdo 300/2010](#), uveřejněný pod č. 32/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

24. Namítá-li dovolatelka, že výzva k zaplacení soudního poplatku byla zaslána jen jejímu právnímu zástupci, a soud tak zatížil řízení vadou ve smyslu jí citovaných rozhodnutí Ústavního soudu, přehlíží, že tato rozhodnutí byla překonána nálezem Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. [Pl. ÚS 2/07](#) (uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 193, ročník 2007), na nějž navázala řada dalších rozhodnutí Ústavního soudu - např. usnesení ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. [IV. ÚS 3182/13](#), ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. [II. ÚS 671/02](#). Podle nyní ustálené soudní praxe není usnesení s výzvou k zaplacení soudního poplatku třeba doručovat též účastníku do vlastních rukou a není mu upíráno právo na spravedlivý proces a na přístup k soudu, pokud je výzva k zaplacení soudního poplatku doručena jen jeho právnímu zástupci s procesní plnou mocí.

25. Usnesení odvolacího soudu je tedy z pohledu uplatněných dovolacích námitek věcně správné,

Nejvyšší soud - aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) - proto dovolání jako nedůvodné zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].